

Oponentský posudek bakalářské práce Dominika Tůmy

Alankáry v Kálidásově skladbě Méghadútam

Ústav asijských studií, 2021

Dominik Tůma si jako téma své bakalářské práce vybral *alankáry* v Kálidásově skladbě *Méghadútam*. Klade si za cíl analyzovat využití *alankár*, jak je představují Dandin a Bhámaha, ve vybraných strofách z *Méghadúty* a srovnat hodnocení *alankár* u komentátora Mallináthy s přístupem západních indologů. Mimořádně vyzdvihnout je třeba autorovu schopnost pracovat s původními zdroji různých žánrů v sanskrtu a používat vlastní překlady. Práce ukazuje autorovu vynikající orientaci nejen v Kálidásově tvorbě, poetikách i komentářích, ale i v širším kontextu *kávji* a staroindické literatury celkově, a je přínosným a originálním výzkumem, který dalece přesahuje nároky kladené na bakalářskou práci. Dominik Tůma ve své práci vytváří pečlivou lingvistickou i poetickou analýzou možnost působivé interpretace Kálidásovy *Méghadúty*, která se vymyká povrchnímu „klasickému” čtení a objevuje nové hloubky a významy.

Bakalářská práce je logicky členěna do tří kapitol. V první kratičké kapitole Dominik Tůma představuje Kálidásu i jeho *Méghadútu*. Kálidása je představen velice stručně, což ovšem vzhledem k autorem zvolenému typu analýzy naprosto není na škodu. Dále je také uvedena i *alankáraśástra* a její hlavní představitelé, stejně jako komentáře na *Méghadútu*. Druhá kapitola představuje autorem vybrané *alankáry*, jmenovitě *anuprásu*, *jamaku*, *upamu*, *rúpaku*, *arthántaranjásu*, *vjatiréku* a *bháviku*. Při definici *alankár* se autor pokouší i o představení podobných figur západní literární tradice, ale často explicitně nezmiňuje, v čem konkrétním se od sanskrtských termínů liší, což by bylo zajímavé uvést především u *anuprásy* (aliterace, onomatopoeie) a *jamaky* (epizeuxis, anafora, epifora, epanostrofa, ale zejména paronomázie) podobným způsobem, jakým byla srovnána *rúpaka* a metafora. V případě *rúpaky* a metafory se k tomuto srovnání Dominik Tůma ještě vrací i v poznámce pod čarou 59 (str. 25), kde ovšem tvrdí, že metafora “postrádá obdobně rozpracovaný vztah mezi porovnávaným (*upameya*) a výchozím vzorovým (*upamāna*) předmětem”, jež by ovšem bylo možné srovnat s tradičními pojmy *comparatum* a *comparandum*.

Velmi zajímavé je autorovo zjištění, že Kálidása brilantně kombinuje *anuprásu* a metrum *mándákránta* ke zvýraznění onomatopoičnosti a efektu této figury. Další velice přínosnou částí bakalářské práce je analýza *arthántaranjásy* z *Méghadúty* 1.5, jež autora vede k hlubšímu zamyšlení nad vztahem mezi autorem a *jakšou*/lyrickým subjektem a k polemice s vysvětlením představeným Simonou Shawney. Při analýze *vjatiréky* a *bháviky* autor

pojednává o účelnosti a přirozenosti básnického jazyka a dochází k závěru, „že *Méghadúta* není složena tak, aby v ní cílená reflexe nad teoretickými východisky *alankárašástry* docházela priority před skladebním postupem, který se snaží vlastní praxi s teorií koordinovat, a nikoliv ji vzorově a samoučelně naplňovat.” (str. 35). Toto tvrzení – a z něj vyplývající otázku vzájemného vztahu básníků a autorů poetik – by autor mohl během obhajoby více rozvést a představit svůj názor v širším kontextu staroindické literatury.

Poslední třetí kapitola je zasvěcena *šléše* a analýze vybraných strof. Autor srozumitelně definuje *šléšu* a jasně ji odlišuje od *rúpaky*. Při posuzování *šléš* v *Méghadúte* se autor vymezuje proti interpretacím „orientalisticky předpojatého západního badatele” (str. 39–40) a předpokládá, že tyto interpretace jsou důsledkem znalosti a preference klasické antické literatury, což je poněkud zjednodušené (ačkoliv nikoliv nesprávné) tvrzení, které by si zasloužilo hlubší prozkoumání jak z hlediska orientalismu, tak evropské historické poetiky. Autor pak velmi umně analyzuje *šléši* v *Méghadúte* 1.14, 20 a 21 a následně 1.32, 41 a 66, a představuje možné interpretace jednotlivých strof.

Bakalářské práci naneštěstí chybí jasně oddělený úvod a závěr. Předpokládaný závěr (str. 50–51) není dostatečně formálně oddělen od třetí kapitoly a je závěrem spíše jen pro ni, nikoliv pro práci celou. Práci by prospěl závěr, který by autorovy poznatky shrnul a představil v kontextu celé *Méghadúty* a Kálidásova díla jako celku (o což se krátce pokouší na str. 51).

Jazyková úroveň bakalářské práce je velice vysoká, Dominik Tůma se vyjadřuje kultivovanou češtinou. Je však nutné mu vytknout jistou archaičnost, která je v odborném textu někdy na překážku porozumění (např. „jakožto dva samodruzí zastupitelé”, str. 13, „neboť ti, mrákavu vidouce, vědí”, str. 23, či „konceptualizuje kontakt soujmu kondenzované vodní páry”, str. 30), zejména pokud je některá slova v daném významu nutno hledat až ve slovnících staročeských. Podobný problém je vidět i u některých souvětí, například na straně 13 věta začínající „Přestože dané rozdělení drží obě jejich, nejstarší nám dochované, poetiky...” či první věta poznámky pod čarou číslo 46 na straně 22. V textu se také nachází několik chyb a překlepů, které by bylo možno odstranit při poslední důslednější korektuře, například „v Bhámově *Kávjálankáře*” (str. 10), „které se v něm vyskytují” (str. 19), „Horaticiův list” (str. 40), používání „jeho” místo zájmena „svůj” (např. str. 39) či výrazu „bez toho, aniž” (str. 25). Co se formální stránky práce týče, kromě přidání odděleného úvodu a závěru by práci prospělo také detailnější dělení pro snazší orientaci čtenáře. Autor správně používá kurzívu pro vyznačení (cizích) termínů, ale sanskrtské citáty by také mohly být v souladu s tradicí napsány v kurzívě. Poznámkám pod čarou zhusta chybí tečky na konci, zejména u odkazů na použitou literaturu, jinak jsou formální nedostatky jen drobné. Zajímavou nekonzistentností

je, že u odkazů na autory uvádí Dominik Tůma některé (především ženské) autory s titulem – „doktorka (Kumkum) Jindal” na str. 11 či 15 či „doktorka Simona Sawhney” na str. 29 či 30 –, ale jiné, např. Yigala Bronera, bez titulu (str. 11). Původní předpoklad, že jde o snahu zavést podpurné slovo pro skloňování cizích ženských příjmení, rozbíjí „doktor Zbavitel” na str. 48.

Navzdory výše uvedeným drobným připomínkám má bakalářská práce Dominika Tůmy vynikající úroveň, proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

Zuzana Špicová

31. 8. 2021